

Структурно-семантичні особливості неологізмів в текстах сучасної німецькомовної преси

Андрій Шеремет

Кафедра романо-германської філології Дніпровського національного університету імені

Олеся Гончара (Україна)

ORCID 0009-0002-3311-8040

Лариса Кім

Кафедра романо-германської філології Дніпровського національного університету імені

Олеся Гончара (Україна)

ORCID 0000-0002-2432-9981

Для цитування цієї статті:

Шеремет Андрій, Кім Лариса. Структурно-семантичні особливості неологізмів в текстах сучасної німецькомовної преси. *International Science Journal of Education & Linguistics*. Vol. 2, No. 3, 2023, pp. 114-123. doi: 10.46299/j.isjel.20230203.12.

Надійшла до редакції: 20 травня 2023 р.; **Схвалено:** 25 травня 2023 р.;

Опубліковано: 01 червня 2023 р.

Анотація: У сучасному світі преса, зокрема і німецькомовна, є не тільки важливим джерелом інформації та засобом комунікації, але й рефлексором актуальних змін у суспільстві, технологіях та культурі. Вона відображає швидкий розвиток сучасної мови, який супроводжується постійним появою нових слів та виразів. Ці неологізми є результатом творчої мовної активності та потреб сучасного суспільства. У статті здійснено аналіз дібраних неологізмів (52 лексичні одиниці) з текстів сучасної німецькомовної преси електронних видань «der Spiegel», «Zeit Online» і «WirtschaftsWoche». У ході дослідження було встановлено, до якої групи належить (згідно із класифікацією, авторами якої є Р. Клаппенбах і В. Штайніц), яке семантичне значення і яку функцію виконує той чи той новотвір у текстах сучасної німецької преси воєнної і політико-економічної сфер. Для унаочнення в статті проаналізовані нові слова подаються у контексті.

Ключові слова: неологізм, структурно-семантичні особливості, функції, преса, воєнна сфера, політико-економічна сфера.

1. Вступ

Сучасна німецькомовна преса відіграє важливу роль у висвітленні подій, тенденцій та інновацій у різних сферах життя. Один з важливих аспектів цієї журналістської діяльності - використання неологізмів, новостворених слів, які відображають швидкий розвиток суспільства та технологій. В цьому контексті виникає необхідність вивчення структурно-семантичних особливостей неологізмів у текстах сучасної німецькомовної преси.

Структурно-семантичні особливості неологізмів допомагають нам зрозуміти, яким чином новостворені слова формуються та функціонують у мовному середовищі. Вони надають можливість вивчати взаємозв'язок між мовними одиницями та пізнавати семантичні перетворення, які відбуваються в мові залежно від потреб суспільства.

Неологізми в сучасній німецькомовній пресі мають різноманітні структурні особливості, які можуть включати новоутворення, похідність, складання слів, використання аббревіатур та

інші лінгвістичні стратегії. Вивчення цих особливостей дозволяє зрозуміти творчий потенціал мови, який проявляється у створенні нових слів для позначення нових явищ та концепцій.

Актуальність зумовлена окресленими вище чинниками, а також порівняно низькою вивченістю цієї теми. Існують окремі дослідження, присвячені вивченню неологізмів в німецькій пресі, але вони зазвичай обмежуються окремими аспектами, наприклад, вивченням конкретних лексичних груп або типів неологізмів. Для більш загального огляду структурно-семантичних особливостей неологізмів в текстах сучасної німецькомовної преси потрібні докладніші дослідження, що включають аналіз різних типів неологізмів, їх походження, формування та використання в текстах преси.

2. Об'єкт і предмет дослідження

Об'єктом дослідження виступають, власне, неологізми, які вживаються у статтях сучасної німецькомовної преси. Головна проблема неологізмів полягає у тому, що вони існують тільки як діахронна категорія, тобто вважаються новими у мові тільки протягом певного часу, потім приживаються у мові і переходять до категорії загальноживаної лексики або ж через зникнення явищ, які вони позначають, стають історизмами. Окрім того, новотвори через постійне виникнення нових явищ з'являються у мові дуже швидко, тому залишаються завжди актуальними для дослідження. Зрештою, структурно-семантичні й функціональні особливості нових слів у пресі часто ігноруються дослідниками, через що тему можна вважати доволі мало вивченою, тому предметом цього дослідження є структурно-семантичні й функціональні особливості новотворів у статтях сучасної німецькомовної преси.

3. Мета та задачі дослідження

Мета дослідження полягає у виявленні та аналізі структурно-семантичних особливостей новотворів в статтях німецької преси сучасності. Досягнення цієї мети передбачатиме виконання наступних завдань:

- проаналізувати дібрані лексичні одиниці та визначити їхні структурно-семантичні особливості;
- дослідити функціональні особливості нових слів у політико-економічній та воєнній сферах.

4. Аналіз літератури

Багато науковців досліджували неологізми і торкалися тем сутності поняття «неологізм», причин і способів виникнення нових слів, їх класифікації, а також їхньої функціональної характеристики. З мовознавців-україністів можна виділити А. Мойсієнка [1], І. Білодіда [2], а також М. Кочергана [3]. Відомими українськими дослідниками-германістами можна назвати Д. Мовчан [4] і Н. Вишивану [5]. Серед німецьких лінгвістів найбільш відомими є З. Іннервінклер [6], Р. Клаппенбах і В. Штайніц [7], а також Х. Буссман [8].

5. Методи досліджень

Методи, які були використані у ході дослідження, визначаються метою і завданнями. Основними використаними методами є: словотвірний, семантичний і контекстуальний аналіз.

6. Результати досліджень

Для аналізу структурно-семантичної характеристики нових слів у текстах сучасної німецької преси було обрано 52 неологізми з воєнної та політико-економічної сфери. Задля

цього використовувалися статті електронних видань «Der Spiegel», «Zeit Online» і «WirtschaftsWoche».

Після дослідження практичного матеріалу було виявлено певні тенденції. Так, наприклад, переважну більшість проаналізованих новотворів склала категорія безпосередньо неологізмів (Neuwörter) – 58%, тобто 30 лексичних одиниць із загальної кількості 52. Друге місце «рейтингу» займають новоутворення (Neuprägungen) – 16 неологізмів, що становить 30% від загальної кількості. Також, серед новоутворень було виявлено три авторські неологізми (оказіоналізми). Найменш численною групою стали семантичні неологізми (Neubedeutungen) – 11% (6 лексичних одиниць).

Розглянемо декілька прикладів неологізмів у пресі воєнної сфери. У цій царині однією з найчисленніших «тематичних груп» є саме нові слова, які описують військову техніку та інші приладі, які можуть стати у пригоді військовим на фронті.

Переважну більшість неологізмів цієї групи так само, як і за загальною тенденцією, складають безпосередньо неологізми (Neuwörter). Яскравим підтвердженням цієї тези може бути, наприклад, назва гіперзвукової ракети «Кинджал» (нім. «Kinschal»), яка вперше було вироблена у 2017 році, тобто один із інструментів ведення сучасної війни: «Es seien wohl russische Flugzeuge in der Luft und es bestehe die Gefahr, dass alle Regionen in der Ukraine mit Hyperschallraketen des Typs Kinschal beschossen werden könnten, erklärte das ukrainische Militär über Telegram...» [9].

Одним з прикладів безпосередньо неологізмів (Neuwörter), які стосуються приладів, які можуть бути корисні для війська, може бути слово «Powerbanks», яке є запозиченням з англійської мови: «...Das Geld wird nach DRK-Angaben aktuell etwa für Feldbetten, Isomatten, Hygienepakete, Powerbanks zum Aufladen von Handys, aber auch für Stromgeneratoren verwendet, am Dienstag wurde ein erster Hilfskonvoi mit den Gütern ins polnische Lublin losgeschickt» [10].

Також, доволі частотним неологізмом, яке варте уваги, є слово «der Kampfjet» - укр. «бойовий реактивний літак» (інколи «der Jet»), яке можна також віднести до категорії безпосередньо неологізмів (незважаючи на наявну частину «Kampf-»), спираючись на той факт, що основним компонентом цього складного слову є саме запозичення з англійської «der Jet»: «Die russische Regierung reagiert mit nicht unerwarteten Drohungen auf eine mögliche Lieferung von F-16-Kampfjets an die Ukraine» [11].

Проте, у текстах німецькомовної преси цієї сфери неологізми групи новоутворень (Neuprägungen), які позначають військову техніку, займають також значне місце. Наприклад, нове слово «der Abwehrschirm» (укр. «захисний екран»), утворене шляхом словоскладання: «Bartsch betonte, der »Abwehrschirm« mit westlichen Lieferungen für die Luftverteidigung sei eine »riesengroße Hilfe« gegen die Raketen aus Russland» [12].

Іншим прикладом може слугувати новотвір «das Radar-Leitsystem» (укр. «радіолокаційна система наведення»), яке так само можна вважати новоутворенням, яке з'явилося шляхом складання декількох слів: «...Wie das Verteidigungsministerium in Moskau am Mittwoch unter Berufung auf »zuverlässig bestätigte Daten« erneut behauptete, seien bei dem Angriff am 16. Mai mit einer Hyperschallrakete vom Typ Kinschal neben dem Radar-Leitsystem der Batterie auch fünf Abschussrampen zerstört worden...» [13].

Стосовно неологізмів у німецькій пресі воєнної сфери, також необхідно зазначити найменш численну групу новотворів, а саме групу семантичних неологізмів (Neubedeutungen). Це, наприклад, лексична одиниця «der Leopard», яка, окрім значення хижої тварини з Африки та Азії, отримала нове значення, а власне, стало назвою німецьких бойових танків: «Ausschlaggebend für die Entscheidung ist die Ankündigung Schwedens, bis zu zehn Leopard 2 zu liefern» [14].

Іншим прикладом семантичного неологізма, яке було знайдено в тексті однієї із статей сучасної німецькомовної преси, проте, яке не стосується напряму військової техніки, може бути слово «die Plattform» (укр. «платформа»), яке окрім інших значень, отримало в останні роки розширення у вигляді позначення програми, яка допомагає відображати певний інтернет-

сайт: «Wunderflats, eine Plattform für möbliertes Wohnen auf Zeit, ist ebenfalls aktiv, um geflüchteten Ukrainern Wohnraum kostenfrei oder zu stark reduzierten Mietpreisen zur Verfügung zu stellen. Allein bis Mittwoch waren bereits mehr als 7200 Betten registriert» [10].

Також, розглянемо приклади з проаналізованих текстів політико-економічної сфери. У цій царині так само зберігається загальна тенденція щодо домінування безпосередньо неологізмів (Neuwörter), які представляють собою запозичення, переважно з англійської мови. Проте, категорія семантичних неологізмів представлена ще менше. Власне, нам вдалося знайти лише один приклад новотвору цієї групи – «Tesla», який тепер, окрім імені винахідника Ніколи Тесли, а також однойменної фізичної одиниці, позначає назву американської автомобільної компанії Ілона Маска, а також їхніх новітніх електромобілів: «Eine ausgereifte Planung für Werbung habe Tesla aber noch nicht, sagte Musk nach der Hauptversammlung dem US-Sender CNBC. »Ich habe dem gerade erst zugestimmt, es gibt noch keine vollständige Strategie» [15].

Друге місце за частотністю вживання в текстах сучасної німецькомовної преси політико-економічної сфери так само посідають новоутворення (Neuprägungen). Такі новоутворення, як правило, стосуються різних секторів політики та економіки, тож їх складно розподілити на підгрупи. Яскравим прикладом новоутворення в політико-економічній пресі може бути «der Börsenguru» (укр. «гуру фондового ринку»), яке утворення шляхом словоскладання слів «die Börse» і «der Guru»: «Die Ratschläge und Weisheiten sogenannter Börsengurus finde ich amüsant, auch wenn ich mich lieber nicht auf sie verlassen möchte» [16]. У цьому контексті, до речі, слово вживається в переносному значенні.

Продовжуючи говорити про тексти німецької преси у політико-економічній, можна навести інший приклад новоутворення - «das Elektrofahrzeug» (укр. «електротранспорт»), лексична одиниця утворена шляхом словоскладання: «Gemäß dem Handelsabkommen zwischen London und der EU sollen die Ursprungsregeln für Elektrofahrzeuge im kommenden Jahr verschärft werden. Automobilhersteller auf beiden Seiten des Ärmelkanals schreien auf» [17].

Варто відмітити, що у зв'язку з розвитком технологій, з'являється все більше компаній, пов'язаних зі сферою інформаційних технологій, які відіграють велику роль в економіці країн всього світу, а передусім високорозвинених країн, тому таке новоутворення як «der IT-Gigant» (укр. «компанія-гігант у сфері інформаційних технологій»), яке, до речі утворене методом словоскладання слів «die IT» (скорочення від «die Informationstechnologie») і «der Gigant»; зустрічається в статтях у сучасній німецькомовній пресі все частіше: «Sunaks Ehefrau Murty hält knapp ein Prozent der Anteile am indischen IT-Giganten Infosys, den ihr Vater mitgegründet hat. Der Aktienkurs des Konzerns sei um rund ein Fünftel gesunken, berichtete die »Sunday Times« » [18].

Також, вважаємо за необхідне навести приклади безпосередньо неологізмів (Neuwörter), які є найбільш продуктивною категорією у статтях німецькомовної преси політико-економічної сфери. Більшість таких неологізмів складають запозичення з англійської мови. Вдалим прикладом може бути лексична одиниця «... und Co.» (укр. «... і компанія»), яка на разі є доволі актуальною та часто використовується в німецькомовних статтях: « »Es geht um mehr als den Fehler eines Staatssekretärs, sondern um ein System«, sagte sie gegenüber dem SPIEGEL. Denn, so Connemann: »Graichen und Co. haben an den strategischen Stellen ihre Leute platziert.« » [19].

Іншими частотними неологізмами, які вживаються переважно у сфері економіки, є лексичні одиниці «Business Angel» (укр. «ангели бізнесу») і «der/das Start-up» (укр. «стартап-компанія»), які позначають досить актуальні на сьогодні явища: «Vor Amtsantritt habe Philipp als »Business Angel« kleine Firmen unterstützt. Er sei dort schon seit März 2019 nicht mehr aktiv. Weil die Unternehmensanteile nicht gehandelt würden, sei ein Verkauf nicht möglich, teilte das Ministerium mit. Als »Business Angel« werden meist erfahrene Geschäftsleute bezeichnet, die jungen Start ups mit Eigenkapital, Managementenerfahrung und Kontakten helfen» [20].

Цікаво зазначити також і той факт, що подекуди в статтях сучасної німецькомовної преси політико-економічної сфери зустрічаються неологізми, які пов'язані з пандемією

коронавірусу. Це можна пояснити тим, що пандемія мала сильний вплив на економічну систему не тільки Німеччини, але й усього світу. Вдалим прикладом може бути безпосередньо неологізм (Neuwort) «der Lockdown» (укр. «локдаун»): «... Corona, das ist der verregnete Winter, das ist der Lockdown, über den man heute nur noch müde lacht, das sind Impfungen, die die meisten von uns mittlerweile bekommen haben. In der Gegenwart beginnt die Biergartensaison» [21].

Вартими згадки є також безпосередньо неологізми (Neuwörter), які запозичені не тільки з англійської мови. Яскравим прикладом є неологізм «der Cum-ex-Skandal» (укр. «скандал з і без», мається на увазі «скандал з дивідендами і без дивідендів»), перша частина якого «cum-ex» походить з латинської мови та означає «з-без»: «Die Tagebücher waren vor Erscheinen des Artikels bei Ermittlungen gegen den Bankier wegen Steuerhinterziehung von der Staatsanwaltschaft beschlagnahmt worden. Die Warburg-Bank war in den Cum-ex-Skandal verstrickt, der das womöglich umfassendste System der Steuerhinterziehung in der deutschen Wirtschaftsgeschichte darstellt. Der Staat wurde um Milliarden geprellt» [22].

Серед функцій, які виконують неологізми у текстах німецькомовної преси у сфері політико-економіки, переважає номінативна функція, проте представлені також експресивна і діагностична.

Номінативну функцію виконують нові слова задля того, аби назвати певні сучасні політико-економічні явища. Серед таких новотворів особливо поширеними є безпосередньо неологізми (Neuwörter), особливо запозичення з англійської мови, адже назви більшості важливих для політики та економіки країни явищ утворюються саме в англійській мові, тож найпростіший варіант для багатьох мов, у тому числі німецької, - запозичити слово, яке вже існує в англійській, аніж створювати власне.

Яскравим прикладом власне неологізма, який виконує номінативну функцію тексти німецькомовної преси у сфері політико-економіки, може бути «das Decoupling» (укр. «відокремлення»): «Beim Gipfel der sieben führenden demokratischen Industrienationen (G7) in Hiroshima in Japan sagte der Kanzler am Freitag nach den Beratungen über China, es habe eine »ganz klare Verständigung« gegeben. »Niemand redet hier dem Decoupling das Wort«, sagte Scholz. »Das wird von niemandem verfolgt.« » [23].

Іншим таким новим словом, яке німецька мова запозичила з англійською, задля номінації може бути «die Red Notice» (укр. «червоне повідомлення»), яке позначає запит до правоохоронних органів у всьому світі щодо встановлення та тимчасового арешту особи, яка очікує екстрадиції, передачі чи подібної судової дії: «Grundlage für die Fahndung ist ein Haftbefehl in Frankreich. Dort wird dem Notenbanker Veruntreuung von Hunderten Millionen Euro an öffentlichen Geldern vorgeworfen, was Salameh bestreitet. Interpol hat nun eine sogenannte Red Notice herausgegeben, damit werden die Behörden aufgefordert, eine gesuchte Person festzunehmen – mit dem Ziel, sie auszuliefern» [24].

У текстах сучасної німецькомовної преси політико-економічної сфери було виявлено широке використання новотворів з метою передачі ставлення суб'єкта до позначуваного через емоції. Яскравим прикладом може бути авторський неологізм, насмішквате прізвисько, яким іменують колишнього президента Сполучених Штатів Америки Дональда Трампа його колеги, а саме «fleischgewordene Abrissbirne» (укр. «руйнівна куля у плоті»): «Demokraten und Republikaner gehen bei ihren Verhandlungen trotz Sabotageaufrufen des Ex-Präsidenten Donald Trump – den die Kollegen lustigerweise als »fleischgewordene Abrissbirne« bezeichnen – aufeinander zu» [16].

Іншим прикладом неологізма, який виконує в наступному контексті експресивну функцію, може бути новоутворення (Neuprägung) – «Graichen-Clan» (укр. «клан Грайхена»), яке використовує німецький політик, генеральний секретар Християнсько-соціальний союзу Мартін Губер, коментуючи діяльність політика Патріка Грайхена: «... Er sprach von einem grünen »Selbstbedienungsladen«. »Dieser grüne Sumpf ist damit noch längst nicht aufgearbeitet.« Es müsse geklärt werden, welche Stellen vom »Graichen-Clan« besetzt und welche Aufträge an wen vergeben worden seien» [19].

Вигадувати іронічні назви для політиків і партій можуть і засновники партій самі про свої партії. Так, наприклад, Йан Тінке, засновник партії «Bürger in Wut» (укр. «Громадяни у гніві») називає свою ж партію «das Sammelbecken für Unzufriedene» (укр. «збірний резервуар для незадоволених»): «Parteigründer Jan Timke, ein ehemaliger Bundespolizist, sagte zum Ergebnis in Bremen, seine Partei habe »ganz viele Konservative für sich gewinnen können«, die mit der CDU nicht mehr einverstanden seien. Er nannte die BiW ein »Sammelbecken für Unzufriedene« » [25].

Вартим згадування є неологізм, який пов'язаний з пандемією коронавірусу – «der Lockdown» (укр. «локдаун»), який виконує діагностичну функцію, адже він викликає асоціацію з конкретним періодом в сучасній історії людства: «Jetzt, wo die Tage wieder wärmer werden und alle hinausschwirren, fühlt es sich endgültig so an, als gehöre Corona der Vergangenheit an. Corona, das ist der verregnete Winter, das ist der Lockdown, über den man heute nur noch müde lacht, das sind Impfungen, die die meisten von uns mittlerweile bekommen haben. In der Gegenwart beginnt die Biergartensaison» [21].

Новотвори у текстах сучасної німецькомовної преси у воєнній сфері зберігають тенденцію до виконання переважно номінативної функції, яка подекуди поєднується з діагностичною функцією, за допомогою якої ми можемо проаналізувати, наскільки актуальні явища називають неологізми, щоб у майбутньому дослідники могли за цими новотворами встановити, про який період історії і про який стан мови свідчать ці нові слова.

Яскравим прикладом тут може бути неологізм «der Raschismus» (укр. «рашизм»), який було запозичено з української мови. Утворено це нове слово за допомогою складання слів «Russia» (з англ. «Росія») і «фашизм». У німецькій мові слово було адаптовано згідно з граматичними правилами мови. Неологізм «der Raschismus» позначає політичну ідеологію сучасної Росії після початку повномасштабного вторгнення у лютому 2022 року. Поширення цього неологізма серед німецьких видань почалося восени 2022 року, статті цих видань надали дефініцію новотвору: «...»Raschismus« vereint die Wörter Russland und Faschismus und wird von vielen Ukrainern als Begriff für »russischer Faschismus« benutzt...» [26].

Похідним від неологізма «der Raschismus» стала назва російських солдат, а також прибічників політичної ідеології рашизму – «die Raschisten» (укр. «рашисти»): «...»Wie die »Nazis« würden auch die »Raschisten« auf dem Schlachtfeld und vor Gericht für ihre Taten zur Verantwortung gezogen, sagte Selenskyj» [26].

Цікавими неологізмами є й інші назви, які описують російських солдат після початку повномасштабного вторгнення. Вдалим прикладом такого неологізма може бути новоутворення (Neuprägung) «Kämpfer des Guten» (укр. «борці за добро»), яким себе іменують російські військові, а також яким іронічно їх називають у текстах західної преси. У цьому випадку неологізм виконує експресивну функцію: «Um den Kampf gegen Russland als Kampf von Gut gegen Böse zu kennzeichnen, wird von den eigenen Truppen als "Kämpfer des Guten" gesprochen...» [27].

Іншими такими прикладами можуть бути семантичні неологізми «Orks» (укр. «орки») і «Mordor» (укр. «Мордор»), які розширили свої значення від номінації раси створінь і країни у вигаданому світі Середзем'я Толкіна до позначення російських солдатів і Росії відповідно. Ці новотвори так само виконують експресивну функцію: «...»Die russischen Truppen kommen vermeintlich aus "Mordor", einer Brutstätte des Bösen in Anlehnung an die Fantasiewelt von J.R.R. Tolkien und seinem "Herrn der Ringe". Bereits vor Bekanntwerden der Gräueltaten in den Vororten der Hauptstadt wurden die russischen Soldaten als "Orks" bezeichnet - also als plündernde Banden unmenschlicher Wesen und willige Vollstrecker des Bösen» [27].

Проте, у сучасній німецькомовній пресі воєнної сфери було знайдено не тільки позначення щодо агресора, але й позначення щодо українців. Цей безпосередньо неологізм (Neuwort) «Chochol» (укр. «хохол») німецька мова запозичила з російської мови. Його використовують задля зневажливої номінації громадян України: «Die russischen Soldaten berichten ihren Verwandten daraufhin, dass ihre militärische Strategie fehlgeschlagen ist. Sie zeigen

sich erstaunt über die »professionellen« ukrainischen Verteidiger. Häufig verwenden sie den Begriff »Chochol«, ein gegen Ukrainer gerichtetes Schimpfwort» [28].

Все ж переважна більшість неологізмів у текстах сучасної німецькомовної преси воєнної сфери виконують саме номінативну функцію. Такі новотвори можуть називати сучасні види озброєння, важливі події та явища у світі, які пов'язані із війною тощо. Часто зустрічаються назви сучасних соціальних мереж, у яких політики з усього світу викладають свої дописи, реагують на різні події, висловлюють думку. Наприклад, власне неологізм «der/das Twitter-Account» (укр. «профіль в соціальній мережі «Твіттер»»): «... »Russische Diamanten sind nicht für immer«, sagte er in Anspielung auf den James-Bond-Film »Diamonds Are Forever«. Ein Video seiner Erklärung verbreitete Michel auf seinem Twitteraccount und wandte sich damit auch direkt an Selenskyj» [29].

Іншим прикладом новотвору, який виконує номінативну функцію шляхом позначення резонансної у світі події, може бути безпосередньо неологізм «die Pentagon-Leaks» (укр. «витік інформації з Пентагону»): «Hätten die Pentagon-Leaks verhindert werden können? Ermittlungen zeigen: Der Verdächtige Jack Teixeira ist von Vorgesetzten mehrfach wegen seines Umgangs mit Geheimdienstinformationen gerügt worden. Seinen Job durfte er dennoch behalten» [30].

Зрештою, говорячи про скандал з витоками інформації з Пентагону стосовно війни в Україні та про підозрюваного Джека Тейшейра, можна згадати також декілька власне неологізмів, запозичених з англійської мови (які також виконують функцію номінації сучасних явищ), - «der Chat» (укр. «чат»), «Gamer» (укр. «геймер») і «Discord» (укр. «Діскорд» - платформа для гравців в онлайн-ігри), адже як виявилось для передачі даних з Пентагону Джек Тейшейра міг використовувати платформу Діскорд та її ігровий чат: «Tatsächlich soll Teixeira die Informationen laut den ersten Ermittlungen nicht weitergegeben haben, um über Missstände aufzuklären, sondern um mit seinem Wissen in einem Chat der bei Gamern beliebten Plattform Discord zu prahlen» [30].

7. Перспективи подальшого розвитку досліджень

Результати дослідження можна використати для розвитку навчальних програм та мовної освіти, адже воно допоможе зрозуміти зміни в лексичній системі німецької мови та їх вплив на сприйняття текстів. Окрім того, вивчення структурно-семантичних особливостей неологізмів допоможе розширити лексичні ресурси та покращити якість машинного перекладу. Зрештою, результати дослідження дозволять виявити та систематизувати нові слів та вирази, що з'являються в німецькомовній пресі. Це може стати основою для створення словників та лексичних баз даних, які будуть корисні лінгвістам, перекладачам та всім, хто займається мовою та комунікацією.

8. Висновки

Отже, у воєнній сфері більшість нових слів описують військову техніку та інші прилади, які можуть стати у пригоді військовим на фронті. Наведені приклади: безпосередньо неологізми (Kinschal, Powerbanks, (Kampfjets), новоутворення (Abwehrschirm, Radar-Leitsystem), а також найменш численна категорія – семантичні неологізми (Leopard). З проаналізованих текстів політико-економічної сфери можемо підбити наступні підсумки щодо структурно-семантичних особливостей нових слів: зберігається тенденція щодо домінування безпосередньо неологізмів, які представляють собою запозичення, переважно з англійської мови; категорія семантичних неологізмів представлена ще менше. Продемонстровано лише один приклад новотвору цієї категорії – «Tesla».

У текстах сучасної німецькомовної преси з політико-економічної сфери, новоутворення займають друге місце за частотою вживання. Ці новоутворення, як правило, стосуються різних аспектів політики та економіки, що ускладнює їх класифікацію на підгрупи. Наведені у роботі

приклади таких неологізмів у контексті – «der Börsenguru», «das Elektrofahrzeug». Також, у було зазначено, що завдяки технологічному прогресу, зростає кількість компаній, пов'язаних із сферою інформаційних технологій, які мають значний вплив на економіку країн усього світу, особливо на розвинуті країни. Тому таке новоутворення як «der IT-Gigant» все частіше зустрічається в статтях політико-економічної сфери. Зрештою, було згадано про власне неологізми, які не тільки позичені з англійської мови, але також є вартими уваги. Наведеним прикладом є неологізм "der Cum-ex-Skandal", у якому перша частина "cum-ex" походить з латинської мови і означає "з-без".

Підбиваючи підсумки функціональних особливостей тематичних груп неологізмів у німецькомовній пресі, можна сказати, що в обох представлених тематичних групах: політико-економічної та воєнної, - переважає номінативна функція, проте представлені експресивна, а також діагностична функції. У політико-економічній сфері представлена досить велика кількість неологізмів, які виконують експресивну функцію. Прикладами стали: «fleischgewordene Abrissbirne», «Graichen-Clan», «Sammelbecken für Unzufriedene». Також, було наведено приклад неологізма, який окрім номінативної, виконує і діагностичну функцію, - «der Lockdown». У неологізмах воєнної сфери також присутні неологізми з експресивною функцією за своєю функціональною характеристикою. Були проаналізовані такі нові слова, як «Orks», «Mordor», «Kämpfer des Guten» та інші. Зрештою, представлені й приклади новотворів з діагностичною функцією: «Raschismus», «Raschisten», а також, приклад власне неологізма, функцією яких є номінація резонансних подій у світі - «die Pentagon-Leaks».

Список літератури:

- 1) Мойсієнко А. К. (2010). Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фонетика. К.: Знання, 270 с.
- 2) Білодід І. К. (1973). Сучасна українська літературна мова : лексика і фразеологія. К.: Наук. думка, 439 с.
- 3) Кочерган М. П. (2001). Вступ до мовознавства: підруч. для студ. філол. спец. вищ. навч. закл. К.: Академія, 368 с.
- 4) Mowtschan, D. W. (2016). Theoretisch-praktische Aspekte der deutschen Gegenwartssprache. Sumy: Staatliche Universität Sumy, 146 S.
- 5) Вишивана Н. (2020). Теоретичний курс сучасної німецької мови. Модуль лексикологія. Методичний посібник. Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет, 126 с.
- 6) Innerwinkler S. (2015). Neologismen. Heidelberg: Universitätsverlag Winter GmbH, 72 S.
- 7) Klappenbach R., Steinitz W. (1964, 1977). Wörterbuch der deutschen Gegenwartssprache: in 6 Bänden. Berlin: Akademie-Verlag.
- 8) Bußmann H. (2008). Lexikon der Sprachwissenschaft. Taylor & Francis. Stuttgart: Alfred Kröner Verlag, 860 S.
- 9) Der Spiegel. «USA verrechnen sich bei Militärhilfen, EU will Handel mit russischen Diamanten einschränken». URL: <https://www.spiegel.de/ausland/russland-ukraine-krieg-das-geschah-in-der-nacht-zu-freitag-19-mai-a-8b602de5-4829-4e9b-99ab-7d0a619c64d0>
- 10) Der Spiegel. «Wie Sie jetzt helfen können». URL: <https://www.spiegel.de/familie/ukraine-wie-sie-jetzt-helfen-und-spenden-koennen-a-006306e6-1446-4c83-81c8-af1adb2cb487>
- 11) Der Spiegel. «Russland warnt vor »kolossalen Risiken« ». URL: <https://www.spiegel.de/ausland/f-16-jets-fuer-die-ukraine-russland-warnt-vor-kolossal-erisiken-a-eb296eac-6095-4b3c-9c06-ca4cce0ae64a>
- 12) Der Spiegel. «Moskau verhängt Einreiseverbot für 500 US-Bürger – auch Barack Obama». URL: <https://www.spiegel.de/ausland/ukraine-russland-news-heute-pistorius-warnt-vor-ende-der-ukraine-a-3611914c-a024-41b7-bc85-9d9c0e89e6c0>
- 13) Der Spiegel. «Pentagon bestätigt Schäden an Patriot-Abwehrsystem». URL: <https://www.spiegel.de/ausland/ukraine-russland-news-heute-sergej-lawrow-weisses-haus->

meldet-sich-manchmal-wegen-evan-gershkovich-und-paul-whelan-a-687c1dac-22e4-4a3b-b3bb-afe259238bbc

14) Die Zeit Online. «Deutschland stockt Zahl der Leopard-2-Panzer für die Ukraine auf». URL: <https://www.zeit.de/politik/ausland/2023-02/ukraine-deutschland-leopard-kampfpanzer-vier-zusaetzliche-bataillon>

15) Der Spiegel. «Musk will erstmals Tesla-Werbung schalten». URL: <https://www.spiegel.de/wirtschaft/unternehmen/tesla-elon-musk-will-erstmals-werbung-schalten-a-99869fa9-48e5-409a-b5cd-1ce9c1d7af67>

16) Der Spiegel. «Zahlen wir heute nicht, zoffen wir uns morgen». URL: <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/news-des-tages-us-schuldenstreit-pilzerregers-candida-auris-deutsche-ware-fuer-russland-a-62e81803-021d-4959-adb8-f6f6a468cef9>

17) WirtschaftsWoche. «Niedergang der britischen Autoindustrie seit dem Brexit». URL: https://www.wiwo.de/my/unternehmen/auto/elektrofahrzeuge-niedergang-der-britischen-autoindustrie-seit-dem-brexit/29161662.html?wt_mc=zeitparkett

18) Der Spiegel. «Britischer Premierminister Sunak und Ehefrau verlieren 200 Millionen Pfund an Vermögen». URL: <https://www.spiegel.de/wirtschaft/rishi-sunak-und-ehefrau-verlieren-200-millionen-pfund-an-vermoegen-a-16c8fdbf-a6be-4bb1-937c-b19127b8791a>

19) Der Spiegel. « »Warum musste Habeck ihn so lange quälen?« ». URL: <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/patrick-graichen-muss-doch-gehen-opposition-zaehlt-robert-habeck-an-a-eed8f35a-e13f-4c25-90dd-fa98bf8698cf>

20) Der Spiegel. «Habeck-Ministerium weist Vorwürfe gegen nächsten Staatssekretär zurück». URL: <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/udo-philipp-wirtschaftsministerium-weist-vorwuerfe-gegen-staatssekretaer-zurueck-a-761cbda4-c2b4-4c87-887b-baffe44e7052>

21) Der Spiegel. «Showdown in der Türkei». URL: <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/news-des-tages-wahl-in-der-tuerkei-karl-lauterbach-in-japan-verbrennende-tiere-in-deutschen-staellen-a-560c64b6-b141-4873-923e-7fef29e783e8>

22) Der Spiegel. «Tagebucheinträge über Scholz-Treffen – Gericht erklärt Veröffentlichung für rechters». URL: <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/cum-ex-skandal-veroeffentlichung-von-tagebuchpassagen-von-warburg-chef-christian-olearius-zulaessig-a-f7efdbbe-7863-4a47-81a4-bfe42c2a56e8>

23) Der Spiegel. «G7-Staaten wollen keine Abkopplung von China». URL: <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/g7-staaten-wollen-laut-olaf-scholz-keine-abkopplung-von-china-a-d341f4bc-9fdb-497e-8079-79989758aba3>

24) Der Spiegel. «Interpol fahndet nach libanesischem Zentralbankchef». URL: <https://www.spiegel.de/wirtschaft/interpol-fahndet-nach-libanesischem-zentralbankchef-a-fb288c23-8ecc-4e9a-9fb6-269da30baf99>

25) Der Spiegel. « »Bürger in Wut« nach vollständiger Auszählung zweitstärkste Kraft in Bremerhaven». URL: <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/bremen-wahl-buerger-in-wut-zweitstaerkste-kraft-in-bremerhaven-a-8ab5789c-8711-4b8f-bc30-8636452ec142>

26) Der Spiegel. «Einsatzkräfte exhumieren Leichen in Isjum, Biden warnt Putin – das geschah in der Nacht». URL: <https://www.spiegel.de/ausland/ukraine-krieg-das-geschah-in-der-nacht-zu-sonntag-18-september-a-6837135b-fd6d-4cba-99da-8fbd121c6530>

27) Der Spiegel. «"Raschisten" und "Orks": Die neue Sprache im Ukraine-Krieg». URL: https://www.zeit.de/news/2022-04/18/raschisten-und-orks-die-neue-sprache-im-ukraine-krieg?utm_referrer=https%3A%2F%2Fwww.zeit.de%2Fzustimmung%3Furl%3Dhttps%253A%252F%252Fwww.zeit.de%252Fnews%252F2022-04%252F18%252Fraschisten-und-orks-die-neue-sprache-im-ukraine-krieg

28) Der Spiegel. «So schilderten russische Soldaten den gescheiterten Angriff auf Kiew». URL: <https://www.spiegel.de/ausland/ukraine-natuerlich-haben-wir-sie-erschossen-die-abgehorte-telefonate-russischer-soldaten-a-d5f0be83-0816-47dc-ad97-fc42f4f99465>

29) Der Spiegel. «USA verrechnen sich bei Militärhilfen, EU will Handel mit russischen Diamanten einschränken». URL: <https://www.spiegel.de/ausland/russland-ukraine-krieg-das-geschah-in-der-nacht-zu-freitag-19-mai-a-8b602de5-4829-4e9b-99ab-7d0a619c64d0>

30) Der Spiegel. «Mutmaßlicher Verräter wurde mehrfach verwarnt». URL: <https://www.spiegel.de/ausland/pentagon-leaks-jack-teixeira-in-massachusetts-vor-gericht-verdaechtiger-wurde-verwarnt-a-bcb07df4-b360-40c0-ba3d-2b6e33ff8db9>

Structural and semantic features of neologisms in the texts of the modern German-language press

Andrii Sheremet

Department of Romano-Germanic Philology of the Oles Honchar Dnipro National University, Ukraine

ORCID 0009-0002-3311-8040

Larysa Kim

Department of Romano-Germanic Philology of the Oles Honchar Dnipro National University, Ukraine

ORCID 0000-0002-2432-9981

Abstract: In the modern world, the press, in particular the German-language press, is not only an important source of information and a means of communication, but also a reflector of current changes in society, technology and culture. It reflects the rapid development of the modern language, which is accompanied by the constant appearance of new words and expressions. These neologisms are the result of creative linguistic activity and the needs of modern society. The article analyzes selected neologisms (52 lexical units) from the texts of the modern German-language press of the electronic publications "der Spiegel", "Zeit Online" and "WirtschaftsWoche". In the course of the research, it was determined to which group this or that neologism belongs (according to the classification, the authors of which are R. Klappenbach and V. Steinitz), what semantic meaning it has and what function it performs in the texts of the modern German press in the military and political and economic spheres. For visualization, the new words analyzed in the article are presented in context.

Keywords: neologism, structural-semantic features, functions, press, military sphere, political-economic sphere.
